



# Schoolgezondheidsbeleid Secundair onderwijs

editie 2019



# Voorwoord

---

Beste directie en leerkrachten,

Gezonde fitte jongeren die goede schoolresultaten behalen en die zich goed in hun vel voelen. Daar willen we samen met u voor gaan. Omdat gezonde gewoontes best zo vroeg mogelijk aangeleerd worden, is de school een belangrijke omgeving om een gezonde leefstijl vanzelfsprekend te maken. De school kan dat bereiken door een beleid op te zetten waarin gezondheidseducatie ondersteund wordt met een schoolinrichting die gezond gedrag uitlokt en beloont, en met duidelijke afspraken.

Logo Brussel bundelde in deze brochure interessante projecten, die u ongetwijfeld zullen inspireren bij het opzetten van uw schoolgezondheidsbeleid.

Naast deze inhoudelijke ondersteuning kunt u bij de VGC ook terecht voor financiële ondersteuning voor het realiseren van uw gezondheidsproject. Het kan gaan om zeer uiteenlopende initiatieven: van gezonde voeding, beweging en lichaamshygiëne tot middelengebruik (alcohol, tabak en drugs), veiligheid en eerste hulp, welbevinden, seksualiteit en relaties. Het volledige reglement en het aanvraagformulier vindt u op de website van de VGC

([www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/gezondheid/werken-aan-gezondheidsbeleid](http://www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/gezondheid/werken-aan-gezondheidsbeleid) en [www.onderwijsinbrussel.be](http://www.onderwijsinbrussel.be)).

Tot slot verwijzen we naar de website [www.gezondeschool.be](http://www.gezondeschool.be). Daar vindt u achtergrond voor het opstellen van een actieplan, met aandacht voor de verschillende schoolniveaus: de individuele leerling, het klas-, school- en omgevingsniveau. Hou ook de nodige tijd vrij voor opvolging en evaluatie.

Het team van Logo Brussel staat altijd voor u klaar om u te ondersteunen. Samen werken we aan de implementatie van het gezondheidsbeleid in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. En leggen we onze ambitie op: 80 % van de basis- en secundaire scholen voeren in 2025 een preventief en duurzaam gezondheidsbeleid.

Ik wens u veel plezier en succes met uw plannen!

Collegelid bevoegd voor Gezondheid

## LEESTIP

Naast elk project staat een afbeelding die de doelgroep aanduidt. Deze afbeeldingen helpen u om de brochure snel en gericht door te nemen.

---



Beleid: toepasbaar op de hele school, op beleidsniveau te integreren, soms ook gericht op de ouders



Eerste graad secundair onderwijs - 1<sup>ste</sup> graad SO



Tweede graad secundair onderwijs - 2<sup>de</sup> graad SO



Derde graad secundair onderwijs - 3<sup>de</sup> graad SO



Secundair onderwijs: alle graden - Alle graden SO



Buitengewoon secundair onderwijs - BUSO

# Inhoudstafel

---

Schoolgezondheidsbeleid : Algemeen	06
Gezonde voeding	07
Bewegen en sedentair gedrag	12
Geestelijke gezondheid	14
Relaties en seksualiteit	17
Tabak-, alcohol-, drugs- en gamen	22
Eerste hulp bij ongevallen	31
Wat biedt de Vlaamse Gemeenschapscommissie u?	32
Lokale partnerorganisaties	35
Vlaamse partnerorganisaties	40

# Schoolgezondheidsbeleid: Algemeen

---



## GEZONDE SCHOOL



Is gezondheid op jouw school nog een werkpunt? Dan is een beetje ondersteuning vast welkom! De methodiek *Gezonde School* helpt u om stap voor stap te evolueren van losse acties naar een samenhangend gezondheidsbeleid, met oog voor een aantal succesfactoren.

[www.gezondleven.be/sectoren/gezonde-school/wat-is-gezonde-school](http://www.gezondleven.be/sectoren/gezonde-school/wat-is-gezonde-school)

---



## GEZOND OPVOEDEN



*Hoe leer ik mijn kind groenten eten? Hoe stel ik grenzen rond tv-kijken of gamen? Wat als mijn zoon of dochter over cannabis begint?* Ouders van kinderen en jongeren tussen 2 en 18 jaar kunnen met deze vragen terecht op [www.gezondopvoeden.be](http://www.gezondopvoeden.be)

Met behulp van artikels, filmpjes met herkenbare discussies tussen ouders en kinderen, interactieve tests en doe-opdrachten geeft de website ouders de kans om over concrete situaties na te denken. Ze vinden er ook tips over hoe ze moeilijke thema's het best aankaarten bij hun kinderen.

Contact: [Stien.vandierendonck@gezondleven.be](mailto:Stien.vandierendonck@gezondleven.be)

**TIP:** Vraag bij Logo Brussel affiches en kaartjes aan om de website bekend te maken.

# Gezonde voeding

---



## GEZOND ETEN: WAT IS DAT NU PRECIES? DE Vernieuwde VOEDINGSdRIEHOEK



Het Vlaams Instituut Gezond Leven verzamelde de wetenschappelijke kennis over gezonde voeding voor u in de *vernieuwde voedingsdriehoek*. Over hoe u er op school mee aan de slag gaat, organiseert het Vlaams Instituut Gezond Leven jaarlijks verschillende vormen. Blijf op de hoogte van hun vormingsaanbod via [www.gezondleven.be/opleidingen](http://www.gezondleven.be/opleidingen).

Alle beschikbare materialen kunt u downloaden via [www.gezondleven.be/themas/voeding/voedingsdriehoek/materialen](http://www.gezondleven.be/themas/voeding/voedingsdriehoek/materialen) of bestellen bij [logo.brussel@vgc.be](mailto:logo.brussel@vgc.be)

---



## VOEDINGSBELEID OP SCHOOL



Woensdag fruitdag, een gratis wateraanbod op school, een les rond de voedingsdriehoek, een gezond ontbijt ... het zijn één voor één voorbeelden die een plaats kunnen krijgen in het voedingsbeleid van jouw school. Mooie initiatieven, maar toch maken die verschillende activiteiten nog geen samenhangend voedingsbeleid. Hoe moet het dan wel? Het geheim zit hem in een gezonde mix van strategieën. Op deze site vindt u ook de checklist drankenaanbod en tussendoortjes, schoolmaaltijdengids, aanbevelingen voor dranken en tussendoortjes

[www.gezondleven.be/sectoren/gezonde-school/een-voedingsbeleid-op-school](http://www.gezondleven.be/sectoren/gezonde-school/een-voedingsbeleid-op-school)  
[www.gezondleven.be](http://www.gezondleven.be)



## LEERLIJN VOEDING

### WELKE LEERINHouden Rond Voeding Geef Je Wanneer?

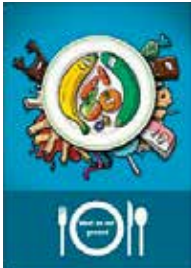


De *leerlijn voeding* is een praktisch instrument dat schoolteams ondersteunt bij het invullen en afstemmen van hun gezondheidseducatie rond het thema voeding. U kunt de leerlijn gebruiken om lesinhouden en lesmateriaal te selecteren en te controleren, om onderling af te stemmen welke leerinhouden rond voeding wanneer (in welk leerjaar) en in welke vakken aan bod kunnen komen. In de leerlijn voeding krijgt u een overzicht van materialen die u in de les kunt gebruiken.

[www.gezondleven.be/files/onderwijs/Leerlijn-voeding.PDF](http://www.gezondleven.be/files/onderwijs/Leerlijn-voeding.PDF)



## WEET EN EET GEZOND



Gezonde voeding promoten vergt een geïntegreerde aanpak. Daarom ontwikkelden Tievo en Het Grote Plein dit vormingspakket. Het pakket bestaat uit:

- een informatief spel: al spelend maken jongeren kennis met de voedingsdriehoek en bekijken ze hun eigen voedingsgewoonten.
- een brochure met uitleg over de voedingsdriehoek, een overzicht van alle maaltijden volgens de principes van gezonde voeding en 11 tips voor een gezond leven.
- een begeleidersmap: hierin worden de principes van gezonde voeding en van de voedingsdriehoek uitgelegd en wordt het belang van preventief en ondersteunend werken toegelicht. Concrete tips en werkbladen verduidelijken de visie.

(Noot: dit pakket gebruikt nog de actieve voedingsdriehoek als basis) [www.weeteneetgezond.be](http://www.weeteneetgezond.be).





## DONDERDAG VEGGIEDAG



*Donderdag Veggiedag* is een campagne van Ethisch Vegetarisch Alternatief (EVA) die u wil tonen hoe u één dag in de week lekker en gezond vegetarisch kan eten. Het is de ideale manier om iets voor uw gezondheid te doen en voor het milieu. Bent u ook enthousiast om mee te doen met uw klas/school? *Donderdag Veggiedag* komt ook naar de klas/school met workshops en educatieve materialen. Het stappenplan kan u helpen een Donderdag Veggiedag in te voeren op de school. Meer info vindt u op [www.donderdagveggiedag.be](http://www.donderdagveggiedag.be)

---



## WERELDWATERDAG



WERELDWATERDAG bij SCHOOL  
with for water

Doe mee aan *Wereldwaterdag* op 22 maart. Water wordt die dag vanuit een andere hoek benaderd.

[www.wereldwaterdagatschool.be](http://www.wereldwaterdagatschool.be)

---



## DE WEEK VAN DE SMAAK 2018



Dit publieksevenement rond smaak en eetcultuur loopt van 15 tot 25 november 2018 in heel Vlaanderen en Brussel. Deze editie staat in het teken van de Gezond-Tijd. We maken met z'n allen de tijd om even stil te staan bij onze voeding en onze gezondheid. We doen dit bij voorkeur gezellig samen met familie, vrienden, collega's, klasgenoten... tijdens een (gezonde) maaltijd. Voor meer originele smaakactiviteiten en inschrijving: [www.weekvandesmaak.be](http://www.weekvandesmaak.be).



## EDUCATIEF AANBOD VAN LEEFMILIEU BRUSSEL 2018-2019



U kunt zich bij Leefmilieu Brussel inschrijven voor een reeks animatiecycli voor uw klas over de thema's duurzame voeding, afvalpreventie, klimaat en energie en omgevingsgeluid.

Daarnaast biedt Leefmilieu Brussel kant- en -klare schoolprojecten aan rond vegetarisch eten, voedselverspilling, moestuinen of fruitbomen, composteren, vermindering van drankverpakkingen, klimaatverandering en ecologische voetafdruk.

Leefmilieu Brussel organiseert ook de open projectoproep indien uw school liefst een zelfbedacht schoolproject wil verwezenlijken rond duurzame voeding, afvalpreventie, klimaat en energie of biodiversiteit.

Voor beide soorten projecten (kant-en-klaar of open project) krijgt uw school steeds de nodige pedagogische en methodologische begeleiding en financiële ondersteuning.

Schrijf u in en bekijk het volledige educatieve aanbod van Leefmilieu Brussel op: [www.leefmilieu.brussels/news/educatief-aanbod-2018-2019](http://www.leefmilieu.brussels/news/educatief-aanbod-2018-2019) (deadline van de inschrijvingen is 18 juni)



## BUBBLE



Op dit platform kunt u informatie en ervaringen uitwisselen met collega's uit het Brusselse onderwijs die werken rond natuur- en milieueducatie (NME). Bent u een leerkracht, een pedagogisch verantwoordelijke, een lid van het oudercomité of bent u geïnteresseerd in milieueducatie? Word lid van *Bubble!*

[www.bubble.brussels/nl/](http://www.bubble.brussels/nl/)



## GOODFOOD@SCHOOL



Eten betekent kiezen. Kiezen voor veggie of vlees ? Voedsel van veraf of kortbij ? Hoe begint u aan een gezond en duurzaam voedingsbeleid op school? Het gratis *GoodFood@School*-traject daagt de leerlingen via challenges uit om hun eigen bord onder de loep te nemen en te werken aan een duurzaam voedingsbeleid op school. Ook voedselverspilling en wereldhandel worden opgenomen in de opdrachten en het begeleidingsmoment. Proef, ruik, voel, kijk, beleef en krijg samen de smaak van duurzaam en gezond eten te pakken. Meer info op [www.goodplanet.be/goodfoodatschool/](http://www.goodplanet.be/goodfoodatschool/)

# Bewegen

---



## NU OOK EEN BEWEGINGSDRIEHOEK NIEUW



En hoe zit het met bewegen en lang stilzitten? Het Vlaams Instituut Gezond Leven verzamelde wetenschappelijke kennis over beweging en lang stilzitten voor u in de nieuwe *bewegingsdriehoek*. Hoe u het beste een bewegingstekort aanpakt, geeft de bewegingsdriehoek je heel helder weer.

Over hoe u er op school mee aan de slag gaat, organiseert het Vlaams Instituut Gezond Leven jaarlijks verschillende vormingen. Blijf op de hoogte van hun vormingsaanbod via [www.gezondleven.be/opleidingen](http://www.gezondleven.be/opleidingen).

Alle beschikbare materialen kunt u downloaden via [www.gezondleven.be/materialen?themas%5B%5D=beweging-sedentair-gedrag](http://www.gezondleven.be/materialen?themas%5B%5D=beweging-sedentair-gedrag) of bestellen bij [logo.brussel@vgc.be](mailto:logo.brussel@vgc.be)

---



## SPORT BEWEGT JE SCHOOL



Dit is een actieplan van de Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) en Sport Vlaanderen. Het doel? Scholen stapsgewijs helpen aan een kwalitatief bewegings- en sportbeleid dat aansluit bij het opvoedingsproject van de school. Met *Sport beweegt je school* willen SVS en Sport Vlaanderen :

- scholen gratis ondersteunen om een bewegingsstimulerend aanbod uit te werken zodat jongeren onder meer de gezondheidsnorm (60 minuten bewegen per dag) zo veel mogelijk kunnen behalen op school;
- scholen stimuleren om een sportieve dynamiek te creëren. Een dynamiek die kinderen en jongeren aanzet tot een gezonde, fitte en sportieve levensstijl, waardoor ze sneller de sprong maken van schoolsport naar clubsport.

Maak werk van een beweegbeleid op uw school en breng aan de hand van de checklist het beweegaanbod in beeld.

[www.sportbeweegtjeschool.be](http://www.sportbeweegtjeschool.be)

---



## SPORT NA SCHOOLPAS



Leerlingen uit het secundair onderwijs aanzetten tot een actievere leefstijl, dat is de doelstelling van de *Sport Na Schoolpas* (SNS-pas). Met deze persoonlijke pas kunnen leerlingen, aansluitend op de schooluren, deelnemen aan een gevarieerd aanbod van sporten zoals klimmen, zwemmen, hiphop, ... Het sportaanbod is in handen van diverse organisaties: privé-sportaanbieders, Brusselse sportclubs, de VGC-Sportdienst, de Brusselse gemeenschapscentra, ...

Leerlingen kunnen in het schooljaar 2018-2019 opnieuw een SNS-pas aankopen. Ze kiezen een pas voor een of voor twee semesters. De semesters lopen van oktober tot januari en van februari tot mei. Voor een semester betalen ze 30 euro, een pas voor twee semesters kost 45 euro, en er zijn verlaagde tarieven voor kansengroepen. Een gratis proefweek wordt aangeboden in januari 2019.

Leerlingen kunnen hun SNS-pas kopen op school bij de schoolsportgangmaker of bij de VGC-Sportdienst.

[www.sportnaschool.be](http://www.sportnaschool.be)



## DUURZAAM SPORТААNBOD : AANVRAAG SUBSIDIES

Brusselse Nederlandstalige scholen kunnen bij de VGC-Sportdienst een subsidie aanvragen voor de organisatie van een regelmatig Nederlandstalig sportaanbod buiten de lesuren. Er kunnen subsidies worden aangevraagd voor de huur van infrastructuur en voor een officieel tewerkgestelde lesgever. Meer details over de subsidievoorwaarden vindt u via onderstaande links. U kunt de subsidieaanvraag indienen 2 weken voor de start van de activiteit.

[www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/sport/wat](http://www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/sport/wat)  
[www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/subsidies-sport](http://www.vgc.be/ondersteuning/subsidies/subsidies-sport)

**TIP:** Contacteer de VGC-Sportdienst voor informatie  
T 02 563 05 14 E-mail: [sportdienst@vgc.be](mailto:sportdienst@vgc.be)

# Geestelijke gezondheid

---



## NOKNOK



*NokNok* is de vertaling van de campagne *Fit in je hoofd, goed in je vel!* voor jongeren van 12 tot 16 jaar. Op [www.noknok.be](http://www.noknok.be) vinden jongeren informatie en opdrachten om zich goed in hun vel te voelen. De website is opgebouwd rond vier knaltips en staat boordevol informatie, verhalen en opdrachten om mee aan de slag te gaan. Jongeren kunnen ook zelf tips op de site plaatsen door middel van een NokNokje.

Bij [logo.brussel@vgc.be](mailto:logo.brussel@vgc.be) kan je gratis affiches, postkaarten en stickers van *NokNok* bestellen om de website bekend te maken.

---



## FIT IN JE HOOFD



*Fit in je hoofd, Goed in je Vel* is een campagne die de geestelijke gezondheid van de algemene volwassen bevolking vanaf 16 jaar wil verbeteren. De campagne is opgebouwd rond tien zorgvuldig uitgewerkte tips die tevens de leidraad zijn om zelf aan de slag te gaan. Op de website vindt u heel wat informatie, opdrachten en tips om de balans tussen draaglast (alles wat je leven moeilijk maakt) en draagkracht (alles wat je de nodige energie biedt) in evenwicht te houden. Een app vergemakkelijkt de toegang tot de website en de opdrachten. Met enkele laagdrempelige activiteiten zoals een infoavond, een toneelstuk of een workshop kunt u op school aan de slag gaan met *Fit in je Hoofd*

[www.fitinjehoofd.be](http://www.fitinjehoofd.be)

---



## MOMENTJE, EERST EEN COMPLIMENTJE



Op 1 maart is het **nationale complimentendag**. Complimenten geven versterkt ons menszijn en drukt een persoonlijke waardering uit. We bouwen zo aan wederzijds zelfvertrouwen door positieve communicatie te gebruiken. Op de website vind u tips over het geven van complimenten en hoe u met de school kunt deelnemen aan complimentendag.

[www.complimentendag.be](http://www.complimentendag.be)

---



## GELUKSZOEKERS



Dit educatief pakket voor de 2<sup>de</sup> graad leert jongeren hun mentale veerkracht te versterken. Jongeren blijven stilstaan bij strategieën om aan geluk en mentale fitheid te werken. Het pakket kan gebruikt worden in een les en sluit aan bij de vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs. Dit pakket kwam tot stand via een samenwerking met de CM, Uitgeverij Van In en het Centrum Informatieve Spelen. Dit pakket kunt u ontlend bij [www.logobrussel.be](http://www.logobrussel.be)



## GOEDGEVOELMUUR



Dit concept bouwt verder op de bestaande websites [www.fitinjehoofd.be](http://www.fitinjehoofd.be) en [www.noknok.be](http://www.noknok.be).

Praten over gevoelens en ervaringen uitwisselen, is een grote stap in de juiste richting om het taboe rond geestelijke gezondheid te doorbreken. De *Goedgevoelmuur* is een sensibiliserende, laagdrempelige groepsactiviteit. Ze maakt gevoelens, hoe ermee om te gaan, en het thema 'je niet goed in je vel voelen' bespreekbaar.

Logo Brussel werkte een brochure uit met enkele voorbeelden van hoe u verder aan de slag kunt.

**TIP:** Vraag de brochure *Goedgevoelmuur* aan bij Logo Brussel.



## NO HATE TOOLBOX TEGEN CYBERPESTEN



In deze box vindt u 8 werkvormen die jongeren handvaten geven om te reageren op of om te gaan met cyberpesten. Jongeren leren in klasverband stil te staan bij weerbaarheid, groepsdruk, netiquette en communicatie. Ze leren bovendien zelf voornemens maken voor hun gedrag op het net. Deze toolbox bevat ook tips en tricks voor elke internetgebruiker.

[www.seksuelevorming.be/materiaal/no-hate-toolbox](http://www.seksuelevorming.be/materiaal/no-hate-toolbox)



## CASPAR GAME



In dit spel testen jongeren hun mediawijsheid. Thema's die aan bod komen zijn cyberpesten, seksualiteit online, ...

[www.caspargame.eu/](http://www.caspargame.eu/)

---



## DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING: OMGAAN MET SUÏCIDAAL GEDRAG



In deze praktijkgerichte vorming leren hulpverleners en professionelen de signalen van suïcidaliteit herkennen en bespreekbaar maken. Er worden praktische tips en handvatten aangereikt en de basisvaardigheden van gespreksvoering worden ingeoeffend. Dit kan zowel door aan te sluiten bij het bestaande open aanbod of door een vorming op maat voor uw school of organisatie aan te vragen. Verder kunt u ook voor vragen of consult terecht bij de dienst suïcidepreventie.

Semiye tas

[semiye.tas@cgg-brussel.be](mailto:semiye.tas@cgg-brussel.be)

Houba De Strooperlaan 136 - 1020 Laken

T 02 478 90 90

[www.zelfmoord1813.be/vormingen](http://www.zelfmoord1813.be/vormingen)

---



## JAC/CAW BRUSSEL



Klasgroepen zijn altijd welkom voor een bezoek aan het Jongeren Advies Centrum / Centrum Algemeen Welzijn (JAC/CAW) Brussel. Leerlingen krijgen er uitleg over het aanbod van het CAW voor jongeren en samen denken ze na over de vraag 'Hoe ga ik het best om met problemen?'

Hebt u interesse en wilt u graag meer uitleg? Neem dan contact op met de preventiewerkers van CAW Brussel:

[preventiewerk@kawbrussel.be](mailto:preventiewerk@kawbrussel.be)

---



# Relaties en seksualiteit

---



## RAAMWERK SEKSUALITEIT EN BELEID



Als u als school naast relationele en seksuele vormingen (RSV) dieper wil nadenken over de integrale aanpak en visie rond dit thema, dan kan deze handleiding helpen. Dit raamwerk geeft handvaten om het beleid rond lichamelijke en seksuele integriteit uit te werken en aan te vullen. Het omvat een modelvisie, concrete instrumenten en achtergrondinformatie.

Dit materiaal kunt u downloaden via onderstaande link, [www.seksuelevorming.be/materiaal/raamwerk-seksualiteit-en-beleid-onderwijs](http://www.seksuelevorming.be/materiaal/raamwerk-seksualiteit-en-beleid-onderwijs)

U kunt als school zelf aan de slag gaan of u kunt extra ondersteuning of coaching vragen aan de preventiedienst van CAW Brussel. [www.cawbrussel.be/preventie](http://www.cawbrussel.be/preventie)

---



## HANDBOEK RELATIONELE EN SEKSUELE VORMING (RSV)



Het *Handboek RSV* is een praktisch werkinstrument voor leerkrachten secundair onderwijs (TSO, KSO, BSO en ASO) om het thema seksualiteit te behandelen in hun lessen. Deze thema's komen aan bod in het boek:

- seks en maatschappij
- puberteit
- relaties
- seks en lichaam
- geboorteregeling
- gender
- seksuele oriëntatie
- soa's en hiv
- seksueel grensoverschrijdend gedrag

Met de tips uit het werkveld, de lesschema's en het stappenplan kunt u meteen aan de slag.

[www.seksuelevorming.be/projecten/relatieve-en-seksuele-vorming-handboek-voor-het-secundair-onderwijs](http://www.seksuelevorming.be/projecten/relatieve-en-seksuele-vorming-handboek-voor-het-secundair-onderwijs)



## SHALIMAR



*Shalimar* is een educatieve spelvorm voor jongeren vanaf 14 jaar om de interculturele dialoog omtrent seksualiteit en relaties te bevorderen. Het spel beoogt de thema's seks en relaties bespreekbaar te maken in multiculturele samengestelde klassen en groepen.

*Shalimar* kan gebruikt worden als herhaling of uitloper van een RSV-traject maar kan ook op zichzelf gebruikt worden. In het spel krijgen jongeren de rol van relatieadviseur voor 2 fictieve leeftijdsgenoten. *Shalimar* kan ontleend worden bij CAW Brussel.

[www.caw.be/hoe-wij-helpen/preventie/materialenbank/relaties-en-seksualiteit/](http://www.caw.be/hoe-wij-helpen/preventie/materialenbank/relaties-en-seksualiteit/)

Dit materiaal is te ontfemen is bij CAW Brussel

---



## RECHT OP LIEFDE



Werkmap die helpt om seksuele diversiteit bespreekbaar te maken en/of erover te informeren en te verdiepen, rekening houdend met de culturele, sociale, religieuze contexten van etnische minderheden in Brussel.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-recht-op-liefde/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-recht-op-liefde/)



## TUSSEN DE LAKENS



Dit is een interactief lespakket voor relationele en seksuele vorming dat de wisselwerking tussen jongeren stimuleert. Het bevat een uitgebreid aanbod aan unieke, hedendaagse methodieken die meteen inzetbaar zijn in de praktijk. Het volledige pakket bestaat uit een basismodule en drie aanvullende thematische modules.

De lakens uit de basismodule vormen een rode draad doorheen het ganse pakket. Deze beelden op een zeer visuele manier het lichaam uit en verlagen de drempel tot communicatie en interactie.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-werkmap-tussen-de-lakens/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-werkmap-tussen-de-lakens/)

---



## VORMING OVER RELATIES EN SEKSUALITEIT



De preventiewerkers van CAW Brussel geven vorming op maat over relaties en seksualiteit aan kwetsbare doelgroepen. Intermediairs zijn welkom in het preventieatelier voor een adviesgesprek over de aanpak van het thema in de klas of op school. Ze kunnen er ook materialen lenen.

[www.caw.be/hoe-wij-helpen/preventie/](http://www.caw.be/hoe-wij-helpen/preventie/)



## GENDER IN DE BLENDER

Educatief pakket  
over genderdiversiteit  
en transgender



Dit educatief pakket handelt over genderdiversiteit en transgenders. Het bevat 23 oefeningen waaruit leerkrachten kunnen kiezen, naargelang de doelstelling, de doelgroep en de context.

Ligt het accent op informatie of op zelfreflectie? Is het een ASO-, TSO- of BSO-klas? Zijn er in de klas jongeren met verschillende (etnische) culturen of achtergronden? Hebben ze een voorkeur voor beeld (portretten), taal (getuigenissen) of film (documentaire)? En ga zo maar door. De bundel is zo samengesteld dat alle leerkrachten hun gading vinden.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-gender-in-de-blender/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-gender-in-de-blender/)



## BUITEN DE LIJNEN



Deze methodiek biedt een antwoord op vragen van professionals die werken met kwetsbare kinderen en jongeren. Het geeft handvaten om te reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag in situaties die wegens het kind of de context complex zijn.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-buiten-de-lijnen/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-buiten-de-lijnen/)



## OKÉ?!



Een educatief spel voor jongeren om seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken. Tijdens *Oké?!* bespreken de spelers tekeningen waarop seksueel getinte situaties afgebeeld zijn aan de hand van 6 criteria. Ze staan stil bij wat ze voelen en denken na over een gepaste reactie op deze situatie en weten waar ze steun kunnen vinden. Daarnaast komen verschillende weetjes aan bod, vormen de spelers een mening over stellingen en voeren ze enkele doe-opdrachten uit.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-oke/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-oke/)



## SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG



Deze brochure geeft tips over hoe u voorkomt dat kinderen en jongeren het slachtoffer worden of blijven van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ook over hoe u voorkomt dat minderjarigen (later) zelf grensoverschrijdend gedrag vertonen is er in de brochure aandacht. De informatie is vooral interessant voor ouders, leerkrachten, opvoeders...

Deze gids bevat *vlaggensysteem*, dat uitleg geeft over hoe u als volwassene gepast reageert op grensoverschrijdend gedrag.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-vlaggensysteem/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-vlaggensysteem/)



## ANTICONCEPTIEKOFFER



Koffer of grabbelzak met anticonceptiemateriaal: condoom, vrouwencondoom, kunstpenis, glijmiddel, pil (+generische), spiraal, NuvaRing, EVRA (pleister), Norlevo (noodpil), flyer abortus, washand en zwangerschapstest.

Deze koffer staat al jaren op 1 in de hitparade van de ontlenen en is te ontlenen bij het CAW.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/anticonceptiekoffer/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/anticonceptiekoffer/)



## AIDSBEKERSPEL



Het *Aidsbeperspel* is een inlevingsspel over omgaan met (on)veilig vrijen. Het spel maakt de risico's van onveilige seks tastbaar voor jongeren. Het doel is via een rollenspel inzien hoe (snel) het hiv-virus zich verspreidt en wat de gevolgen van (on)veilig vrijen zijn. Eén van de bekers bevat een product dat zich tijdens het spel over de bekers verspreidt en het hiv-virus voorstelt. Aan het einde van het spel wordt het virus zichtbaar gemaakt.

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-aidsbeperspel/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/relaties-en-seksualiteit-aidsbeperspel/)

Dit materiaal is te ontlenen bij CAW Brussel

# Tabak, alcohol, drugs en gamen

---



## LEERLIJN ALCOHOL, TABAK, GAMEN, CANNABIS & ANDERE ILLEGALE DRUGS

De leerlijn is een praktisch instrument dat scholen wil ondersteunen bij het preventief werken rond alcohol, tabak, gamen, cannabis & ander illegale drugs.

[www.vad.be/materialen/detail/leerlijn-alcohol-tabak-gamen-cannabis-en-andere-illegale-drugs](http://www.vad.be/materialen/detail/leerlijn-alcohol-tabak-gamen-cannabis-en-andere-illegale-drugs)

---



## ALS DE ROOK UIT JE SCHOOL VERDWENEN IS

Als de rook  
uit je school is  
verdwenen...



Wat zegt de wet over roken op school ? Een rookbeleid op school gaat ook over gezondheidseducatie, tabakspreventie en een rookstopaanbod. In deze brochure kunt u nagaan hoe u het rookbeleid in uw school nog kan verbeteren.

[www.vlaanderenstoptmetroken.be/assets/Als-de-rook-uit-je-school-verdwenen-is.pdf](http://www.vlaanderenstoptmetroken.be/assets/Als-de-rook-uit-je-school-verdwenen-is.pdf)

---



## 360° ROOKVRIJ



Deze handleiding biedt u een houvast om een rookbeleid voor uw school uit te werken. In de infomap vindt u concrete informatie met praktijkvoorbeelden, op basis van 'knelpuntfiches'. De handleiding kunt u downloaden via

[www.gezondleven.be/projecten/360-rookvrij](http://www.gezondleven.be/projecten/360-rookvrij)

---



## DOE DE TEST MET DE CO-METER



Hoe hoog is het CO-gehalte in het bloed van rokers? En hoeveel bedraagt het bij passieve rokers? Met een CO-meter kunnen we dat gemakkelijk vaststellen. Deze tests kunnen een opener zijn voor een sensibiliserend gesprek over roken en passief roken.

**TIP:** Ontleen een CO-meter bij Logo Brussel.



## VLAANDEREN STOPT MET ROKEN



De website [www.vlaanderenstoptmetroken.be](http://www.vlaanderenstoptmetroken.be) verzamelt allerlei informatie over stoppen met roken. U vindt er bv. inspiratie voor acties, of specifieke methodieken rond stoppen met roken voor verschillende doelgroepen. De site reikt verschillende instrumenten (filmpjes, testjes, een stopplan) en pistes aan. De info over roken, tabak en verslaving prikkelt en daagt uit.

Hulp van anderen is essentieel om te slagen in het stoppen met roken. Ook leerkrachten kunnen een grote rol spelen, want sommige jongeren experimenteren al vroeg met roken. Leerkrachten en scholen vinden er informatie om lesinhouden uit te werken. Bezoek de site en moedig uw leerlingen aan om hetzelfde te doen.

[www.vlaanderenstoptmetroken.be](http://www.vlaanderenstoptmetroken.be)



## SMARTSTOP



Dit is een gecombineerde rookstopmethode voor jongeren (14 tot 20 jaar) uit het TSO of BSO. Smartstop motiveert en ondersteunt jonge rokers om een rookstopopgave voor te bereiden en te ondernemen. Hierbij worden 3 strategieën gecombineerd:

- consultaties bij een tabakoloog;
- sociale steun van een buddy;
- de mobiele web-applicatie

[www.smartstop.be](http://www.smartstop.be).

**TIP:** Wilt u een infosessie op school organiseren of bent u op zoek naar een tabakoloog? Contacteer Logo Brussel.



## DRUGBELEID OP SCHOOL

Veel scholen investeerden al in een alcohol- en drugbeleid. Ze kunnen die werking (verder) verbinden aan de VOET (vakoverschrijdende eindtermen). Ter ondersteuning lijstte de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) in *Drugbeleid Op School (DOS)* op welke combinaties van eindtermen u kunt nastreven. Dit ontwerp kunt u voor uw eigen schoolproject verfijnen of verbreden. Specifiek voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO), is er ook een draaiboek voor het coachen van het drugbeleid beschikbaar.

[www.vad.be/materialen/detail/drugbeleid-op-school-dos](http://www.vad.be/materialen/detail/drugbeleid-op-school-dos)

---



## UNPLUGGED

Dit drugpreventieprogramma van De Sleutel is apart uitgewerkt op maat van de eerste, de tweede en de derde graad. Er zijn regelmatig opleidingsdagen om met dit pakket aan de slag te gaan in uw school.



### Eerste graad: aan de slag met sociale vaardigheden

12 (inter)actieve drugpreventielessen om sociale en persoonlijke vaardigheden in te oefenen en toe te passen. Leerlingen krijgen informatie over legale en illegale drugs. Zo leert u leerlingen met elkaar praten over drank- en ander druggebruik. De lessen passen binnen het vak sociale vaardigheden, het vak maatschappelijke vorming of het titularisuurtje. Dit pakket bestaat uit een handleiding, een leerlingenboekje en 60 Quizkaarten.



### Tweede graad: inspiratie voor uw project dag

Een schat aan ideeën, oefeningen en lesinhouden voor het samenstellen van een project dag of –week rond alcohol, tabak, medicatie, illegale drugs en ook gamen.





### Derde graad: (g)een vak apart

Lesvoorstellen voor verschillende vakken zoals biologie of chemie (bv. drugs en de hersenen), maatschappelijke vorming, aardrijkskunde of economie (bv. cocaine is geen fair trade), levensbeschouwing ...

Voor vragen en inschrijvingen : [preventie@desleutel.be](mailto:preventie@desleutel.be) of [www.desleutel.be](http://www.desleutel.be)

---



### ALS KLEINE KINDEREN GROOT WORDEN



*Wanneer mag mijn zoon zijn eerste pint drinken? Heeft het zin om met mijn kind over drugs of alcohol te praten? En hoe begin ik daar het best aan? Wat moet ik daar zelf over weten? Ik ben niet zo'n prater, wat kan ik als ouder nog doen? Ik rook, hoe kan ik het dan mijn dochter verbieden?*

Deze onderwerpen komen aan bod in dit pakket.

[www.vad.be/materialen/detail/materiaalpakket-als-kleine-kinderen-groot-worden](http://www.vad.be/materialen/detail/materiaalpakket-als-kleine-kinderen-groot-worden)

---



### ROCK ZERO



Begin niet te vroeg met alcohol: dat is de boodschap van *Rock Zero*. Het spel voor 14- tot 16-jarigen gaat onder meer over feiten en fabels, alcohol en vrienden en beeldvorming over alcohol. Jongeren breiden al spelend hun kennis en vaardigheden uit. Ze worden gevraagd om na te denken over hoe ze zouden reageren in fictieve situaties op een festival.

*Rock Zero* is een afwisselend en stimulerend spel, met vragen en opdrachten zodat jongeren hun eigen kennis aanspreken en eigen meningen geven. Het wordt gespeeld met pionnen op een spelbord dat een festivalterrein voorstelt. Het spel is geschikt voor groepen tot 25 spelers (maximaal 5 groepjes van 5 spelers).

*Rock Zero* is te ontlenen bij CAW Brussel:

[www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/drugs-en-afhankelijkheid-rock-zero/](http://www.caw.be/voor-professionals/downloads/materiaal/drugs-en-afhankelijkheid-rock-zero/) of te downloaden via [www.vad.be/materiaal/spelmateriaal/rock-zero](http://www.vad.be/materiaal/spelmateriaal/rock-zero)

---



## MAAT IN DE SHIT



Met dit lespakket kunt u met uw leerlingen van de tweede graad secundair onderwijs werken rond cannabis. Het pakket is aangepast aan de eindtermen. Per les wordt vermeld welke eindtermen aan bod komen. Uit een evaluatie blijkt dat Maat in de shit een duidelijke impact heeft op attitude, normatieve overtuigingen en gedragsintenties van jongeren.

[www.vad.be/materialen/detail/maat-in-de-shit-voor-het-onderwijs](http://www.vad.be/materialen/detail/maat-in-de-shit-voor-het-onderwijs)



## VOOR ZORG OP SCHOOL: ZELFTEST EN SCREENINGSINSTRUMENT SEM-J



Voor jongeren onder de 18 die cannabis gebruiken, biedt de druglijn een nieuwe zelftest aan met vragen en advies over de risico's van hun gebruik.

[www.druglijn.be/test-jezelf](http://www.druglijn.be/test-jezelf)

De SEM-J is een screeningsinstrument voor de individuele begeleiding van jongeren. Met de SEM-J maakt u snel en gemakkelijk een inschatting van de ernst van het middelengebruik van een jongere en van de nood aan verdere begeleiding.

[www.vad.be/materialen/detail/sem-j-individueel-screeningsinstrument-ervaringen-met-middelengebruik-voor-jongeren](http://www.vad.be/materialen/detail/sem-j-individueel-screeningsinstrument-ervaringen-met-middelengebruik-voor-jongeren)



## MUZIEK, LACHEN, VOETBAL IS MIJN DRUG!



Vier op de vijf jongeren, dat is de overgrote meerderheid, gebruiken geen cannabis. Ze hebben geen cannabis nodig om zich te amuseren. Wel muziek, lachen, onnozel doen of voetbal. Jongeren overschatten vaak het gebruik van cannabis door hun leeftijdsgenoten. Daardoor beginnen ze er soms zelf mee.

Voor de campagne *Muziek, lachen, voetbal is mijn drug!* werden postkaartjes gemaakt met jongeren die zich goed in hun vel voelen en dus geen cannabis nodig hebben om hun ding te doen. Daarnaast zijn er festivalbandjes die jongeren kunnen dragen als statement. Dit pakket over cannabis heeft 'vriendschap en relaties' als invalshoek en is gericht op het ondersteunen van sociale en persoonlijke normen en vaardigheden. Er is een versie voor het onderwijs, jeugdwerk en de bijzondere jeugdzorg.

[www.vad.be/materialen/detail/muzieklachenvoetbal-is-mijn-drug](http://www.vad.be/materialen/detail/muzieklachenvoetbal-is-mijn-drug)

**TIP:** Vraag de kaartjes en armbandjes aan bij Logo Brussel.



## IEDEREEN DRINKT, IEDEREEN BLOWT?

Deze methodiek voor kort advies is gebaseerd op normatieve feedback. Hij werkt individueel en preventief met jongeren rond alcohol en/of cannabis in het CLB, de bijzondere jeugdzorg of andere jeugdhulp. De map is zo gestructureerd en vormgegeven dat ze gemakkelijk te gebruiken is tijdens een gesprek met de jongere (12 tot 18 jaar).

[www.vad.be/materialen/detail/iedereen-drinkt-iedereen-blowt](http://www.vad.be/materialen/detail/iedereen-drinkt-iedereen-blowt)



## CRUSH



Met dit lespakket leert u jongeren op een verantwoordelijke manier omgaan met alcohol en cannabis en daarbij zorg te dragen voor zichzelf en anderen. Het vertrekt vanuit een levensdomein waarmee elke jongere voeling heeft: vrienden en relaties.

[www.vad.be/materialen/detail/crush---werken-met-jongeren-rond-relaties-alcohol-en-cannabis](http://www.vad.be/materialen/detail/crush---werken-met-jongeren-rond-relaties-alcohol-en-cannabis)



## ALCOHOL EN CANNABIS ... ZONDER BOE OF BAH



Dit is een lespakket voor jongeren uit het BuSO. De begeleidende fiches bieden ondersteuning en informatie om met de brochures en de beeldenmethodiek aan de slag te gaan. *Alcohol of cannabis ... zonder boe of bah* kunt u individueel of in groep gebruiken.

[www.vad.be/materialen/detail/alcohol-en-cannabiszonder-boe-of-bah](http://www.vad.be/materialen/detail/alcohol-en-cannabiszonder-boe-of-bah)



## ROUTE 12+: OPVOEDSPEL OVER TABAK, ALCOHOL EN DRUGS VOOR ETNISCHE CULTURELE MINDERHEDEN



*Route 12+* is een interactief spel waarbij dialoog, discussie en het voeren van groepsgesprekken centraal staan. Met deze werkvorm wil de begeleider dialoog tussen ouders over opvoeding, tabak, alcohol en drugs stimuleren. Het spel bestaat uit fotomateriaal en speelkaarten in de taal van de groep. Gedrukte speelkaartjes zijn beschikbaar en te bestellen in het Nederlands, Frans en Engels. De overige talen zijn te downloaden op de site van VAD.

[www.vad.be/materialen/detail/route-12-opvoedspel-over-tabak-alcohol-en-drugs-voor-etnisch-culturele-minderheden](http://www.vad.be/materialen/detail/route-12-opvoedspel-over-tabak-alcohol-en-drugs-voor-etnisch-culturele-minderheden)

Dit materiaal kan u ontlenu bij Logo Brussel



## BACKPAC



Deze individuele interventie voor jongeren (12 tot 15 jaar) is gebaseerd op specifieke persoonlijkheidstypes. *BackPAC* is er voor jongeren die al alcohol en/of cannabis gebruiken, maar waar dit nog niet als problematisch te beschouwen is. Ze krijgen inzicht in hun persoonlijkheid en de manier waarop ze omgaan met moeilijke situaties.

[www.vad.be/materialen/detail/backpac---persoonlijkheidsspecifieke-interventie-voor-jongeren-die-vroeg-experimenteren-met-alcohol-en-cannabis](http://www.vad.be/materialen/detail/backpac---persoonlijkheidsspecifieke-interventie-voor-jongeren-die-vroeg-experimenteren-met-alcohol-en-cannabis)



## YOU BET!



*You bet!* Is een educatief pakket over gokken voor 16-18 jarigen. Dit pakket verschaft op een interactieve manier correcte informatie over kansspelen. Spelen voor geld wordt vaak als een onschuldig vermaak gezien. Dat kan het ook zijn, maar er zijn wel valkuilen aan verbonden. Met dit pakket willen we informatie geven over onder andere de wetgeving inzake kansspelen, maar ook inzicht in de factor 'toeval' en de risico's verbonden aan kansspelen.

Dit pakket is in eerste instantie getest en bruikbaar gevonden bij jongeren in het BSO en TSO. Dit pakket bestaat uit het digitaal spel *You bet!*, de dvd *Bluf* van de kansspelcommissie en brochures met handige informatie.

[www.vad.be/materialen/detail/you-bet](http://www.vad.be/materialen/detail/you-bet)

Dit materiaal kan u ontlenen bij Logo Brussel

---



## WAT JE MOET WETEN OVER ALCOHOL, CANNABIS EN GAMEN

In deze eenvoudige productinformatiefolders over alcohol, cannabis of gamen krijgen mensen met mindere cognitieve of verbale mogelijkheden in klare taal uitleg over alcohol, cannabis of gamen. De wetgeving, wat het met je doet, de risico's van gebruik... komen allen aan bod.

[www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-gamen](http://www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-gamen)

[www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-alcohol](http://www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-alcohol)

[www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-hasj-en-wiet](http://www.vad.be/materialen/detail/wat-je-moet-weten-over-hasj-en-wiet)

---



## TRUSTY-LABEL



Om kinderen en jongeren te helpen bij de zoektocht naar juiste en betrouwbare informatie, lanceert De Ambrassade het label *Trusty*. Als kinderen en jongeren dat op folders en websites zien staan, weten zij dat de makers ervan werken aan de kwaliteit van de informatie en hen niets proberen wijs te maken.



## MATERIAALBOX TABAK, ALCOHOL EN DRUGS



Wilt u werken rond alcohol, tabak en drugs op school? En bent u op zoek naar geschikt materiaal? De materiaalkoffer biedt heel wat inspiratie. In de *materiaalbox tabak-alcohol-drugs* vindt u een greep uit het ruim aanbod aan materialen. De aanwezige materialen variëren van spelen en lespakketten tot talrijke brochures en gadgets. Deze materiaalbox is handig voor een infomoment met collega's of als inspiratie om het beleid rond tabak, alcohol en drugs verder uit te werken.

[www.logobrussel.be/content/materiaalbox-tabak-alcohol-en-drugs-0](http://www.logobrussel.be/content/materiaalbox-tabak-alcohol-en-drugs-0)



## VORMINGSAANBOD CGG BRUSSEL



CGG Brussel heeft een vormingsaanbod voor secundaire scholen en CLB-teams over de volgende thema's:

- motiverende gespreksvoering;
- vorming verkennend gesprek met aandacht voor signalen opmerken, melden- opvolgen en doorverwijzen;
- vorming voor het screenen van leerlingen binnen een tabak-, alcohol- en drugsbeleid (inclusief uitleg screeningsinstrument SEM-J).

**TIP:** Hebt u interesse? Contacteer dan Logo Brussel.

# Eerste hulp bij ongevallen

---



## **EHBO OP SCHOOL**

Veel scholen zijn goed bezig op het vlak van EHBO. Andere ervaren nog drempels bij de organisatie van een cursus over EHBO, zoals gebrek aan lesgevers, aan materiaal en aan tijd. Waar staat uw school? Tips, praktijkvoorbeelden en een inventaris met mogelijke partners helpen u op weg.

<http://onderwijs.vlaanderen.be/EHBO-op-school>

---



## **LEERLIJN EERSTE HULP RODE KRUIS-VLAANDEREN**

De leerlijn van het Rode Kruis-Vlaanderen verduidelijkt hoe uw school eerste hulp in het gezondheidsbeleid kan inpassen.

[www.rodekruis.be/storage/main/leerlijneerstehulprodekruisvlaanderen.pdf](http://www.rodekruis.be/storage/main/leerlijneerstehulprodekruisvlaanderen.pdf)

---



## **VAN INITIATIECURSUS TOT EERSTEHULPEXPERT – TRAINDE TRAINER EERSTE HULP SECUNDAIR**

Wilt u leren (over)helpen? Het (Jeugd) Rode Kruis heeft een uitgebreid eerstehulpaanbod. Tijdens een initiatiecursus EHBO leert u of leren de jongeren in een drietal uur de basis van eerste hulp, zoals het benaderen van een bewusteloos slachtoffer, het verwittigen van 112, en de verzorging van een huidwonde, brandwonde en bloedneus. De lesonderwerpen worden uitgebreid in functie van de doelgroep of leeftijd van de jongeren. Wist u dat u de initiaties als leerkracht zelf kunt geven, aan de hand van de handleiding?

Jongeren kunnen ook eerstehulpexpert worden dankzij een uitgebreide cursus van 16 lesuren.

Contacteer Rode Kruis-Vlaanderen voor meer informatie:

T 015 44 34 74

[onderwijs@rodekruis.be](mailto:onderwijs@rodekruis.be)

[www.jeugdredkruis.be](http://www.jeugdredkruis.be)

# Wat biedt de Vlaamse Gemeenschapscommissie u?

---

## **Logo Brussel maakt u wegwijs**

Bij Logo Brussel kunt u terecht voor gericht advies rond de thema's die we in deze brochure hebben besproken. Indien nodig zoeken we naar een partner die u verder kan helpen bij zeer specifieke vragen. Alle lespakketten uit deze brochure kunnen gratis ontleend worden bij Logo Brussel. U kan bij ons ook terecht voor brochures, affiches, stickers, ... rond de besproken materialen en thema's.

## **Materiaaloverzicht**

In het materiaaloverzicht (exceldocument) wordt enkel het materiaal opgenomen dat relevant is voor het Brussels onderwijs. Logo Brussel heeft materiaaloverzichten voor de volgende thema's:

- voeding en beweging
- tabak, alcohol en drugs
- welbevinden en geestelijke gezondheid
- relationele en seksuele vaardigheden
- veiligheid

**TIP:** Vraag het gewenste materiaaloverzicht (inclusief gadgets zoals stickers, armbandjes, ...) via [Logo.brussel@vgc.be](mailto:Logo.brussel@vgc.be)

## **Materialenkoffer**

De materialenkoffer is een handig hulpmiddel in uw zoektocht naar geschikte activiteiten of geschikt materiaal, zoals spel- en lesmateriaal, films en leesboeken. U kunt het materiaal uit de box inkijken en zo met uw team weloverwogen keuzes maken. Logo Brussel heeft materiaalboxen voor de volgende thema's:

- voeding
- tabak
- middelen
- geestelijke gezondheid

**TIP:** Reserveer het gewenste materiaal (materialenkoffer of aparte materialen) tijdig bij [Logo.brussel@vgc.be](mailto:Logo.brussel@vgc.be). Ontlenen is gratis mits het betalen van een waarborg van 20 euro.



### **Adviesgesprek**

Logo-medewerkers geven advies bij het materiaal. U kunt bij het Logo ook terecht voor vrijblijvend advies over gezondheidsthema's of als u een project wilt opstarten of bijsturen. Breng altijd het CLB op de hoogte van uw vraag.

Voor sommige thema's verwijst het Logo u door naar partners zoals CGG Brussel, VAD, CAW Brussel, Sensoa en documentatiecentra van ziekenfondsen. Een adviesgesprek is altijd gratis.

**TIP:** Contacteer [logo.brussel@vgc.be](mailto:logo.brussel@vgc.be) voor een adviesgesprek.

### **Contact**

Wilt u graag gebruik maken van ons aanbod? Heeft u vragen? Wilt u materiaal ontlenuen? Contacteer ons :

VGC - Logo Brussel  
Emile Jacqmainlaan 135  
1000 Brussel  
T 02 563 03 75  
E-mail: [logo.brussel@vgc.be](mailto:logo.brussel@vgc.be)

### **Dienst Gezondheid**

Nederlandstalige scholen in Brussel kunnen een subsidie krijgen om een gezondheidsbeleid uit te werken. Uiteenlopende initiatieven en thema's komen in aanmerking (gezonde voeding, beweging en lichaamshygiëne tot middelengebruik (alcohol, tabak en drugs), veiligheid en eerste hulp, welbevinden, seksualiteit en relaties).

Het volledige reglement en het aanvraagformulier vindt u op de website van de VGC, [www.vgc.be](http://www.vgc.be), en op [www.onderwijsinbrussel.be](http://www.onderwijsinbrussel.be).

## VGC-Sportdienst

De VGC Sportdienst ondersteunt de uitbouw van de schoolsport, in nauwe samenwerking met de Follo's (Flexibele Leerkracht Lichamelijke Opvoeding) en met SVS (Stichting Vlaamse Schoolsport).

Een overzicht van het aanbod:

- Ondersteuning van de activiteiten van de Stichting Vlaamse Schoolsport, zowel tijdens als na de schooluren. Een overzicht vindt u op [www.schoolsport.be](http://www.schoolsport.be).
- Powerplaysoccer: de VGC-Sportdienst heeft twee voetbalkooien die de Brusselse scholen kunnen ontlenen. De school krijgt de kooi dan een drietal weken op de speelplaats.
- Uitlenen van didactisch materiaal (boeken, cd's, video's over sport)
- Ter beschikking stellen van publiciteitsmateriaal voor eenmalige en bijzondere sportinitiatieven (bekers, medailles, gadgets,...)
- Helpen zoeken naar deskundige sportlesgevers, sportleerkrachten voor bijzondere sportinitiatieven,...

Blader eens door de dienstverleningsmap voor de Brusselse scholen: daarin vindt u een overzicht van alle vormen van ondersteuning die de VGC-Sportdienst biedt. Elke school kreeg vorig jaar een exemplaar. Wilt u een nieuw exemplaar, of meer informatie?

VGC – Sportdienst  
Jochen Tourlousse  
Emile Jacquainlaan 135  
1000 Brussel  
T 02 563 05 14  
[sportdienst@vgc.be](mailto:sportdienst@vgc.be)  
[www.vgc.be/sport](http://www.vgc.be/sport)  
[www.sportinbrussel.be](http://www.sportinbrussel.be)

# Lokale partnerorganisaties

---

## Huis van het Kind Brussel

Het Huis van het Kind Brussel is er voor alle aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen en jongeren (0 tot 24 jaar). Het Huis van het Kind brengt heel wat partners samen en zet via samenwerkingen onder partners in op ondersteuning van gezinnen.

Huis van het Kind – Ket in Brussel vzw  
Ingrid Declunder  
Gaucheretstraat 164  
1030 Schaarbeek  
T 0496 57 15 56  
[info@huisvanhetkindbrussel.be](mailto:info@huisvanhetkindbrussel.be)

---

## Centrum Algemeen Welzijnswerk Brussel – Preventie

CAW Brussel wil scholen en leerkrachten ondersteunen rond deze thema's:

- Relaties en seksualiteit;
- Drugs en afhankelijkheid;
- Sociale en communicatieve vaardigheden;
- Omgaan met problemen.

Leerkrachten kunnen bij een preventiewerker terecht voor een gratis adviesgesprek. Ze kunnen ook materiaal ontlenuen of met hun klas op bezoek komen bij het CAW. Bovendien geven preventiewerkers op vraag vormingen over de bovenvermelde thema's. CAW Brussel richt zich met dit vormingsaanbod in de eerste plaats tot kwetsbare groepen in de samenleving, zowel jongeren als volwassenen: (minderjarige) nieuwkomers, jongeren in het technisch, beroeps-, deeltijds en bijzonder onderwijs en de bijzondere jeugdzorg, en asielzoekers.

Ook voor ouders is er een vormingsaanbod:

- Relaties en seksualiteit van kinderen en jongeren;
- Kinderen in scheidingsituaties;
- Omgaan met druggebruik bij je kind;
- Praten met je tiener.

CAW Brussel  
Cédric Verstraeten, Marijke De Canck en Bianca Boekxstaens  
Priemstraat 19a  
1000 Brussel  
T 02 289 60 17  
[www.cawbrussel.be](http://www.cawbrussel.be)  
[preventiewerk@kawbrussel.be](mailto:preventiewerk@kawbrussel.be)

### **Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Brussel – deelwerking Houba**

CGG Brussel deelwerking Houba organiseert overleg, vormingen en advies. Het wil zo een samenhangend, verantwoord en relevant tabaks-, alcohol- en drugbeleid uitwerken.

CGG Brussel, deelwerking Houba  
Houba de Strooperlaan 136  
1020 Brussel  
T 02 478 90 90  
[preventieAD@cgg-brussel.be](mailto:preventieAD@cgg-brussel.be)  
[www.cgg-brussel.be](http://www.cgg-brussel.be)

---

### **Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Brussel – Zelfmoordpreventie**

Voor informatie, consulterend overleg en vorming over omgaan met suïcidaal gedrag bij jongeren kunt u terecht bij de dienst suïcidepreventie van het CGG Brussel. Ook als u interesse heeft in een zelfmoordpreventiebeleid op school, kunt u een beroep doen op het CGG.

Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Brussel – Zelfmoordpreventie  
Egon Van Ertvelde  
[egon.vanertvelde@cgg-brussel.be](mailto:egon.vanertvelde@cgg-brussel.be)  
Houba De strooperlaan 136  
1020 Laken  
T 02 478 90 90  
[www.cgg-brussel.be/verwijzers/suicidepreventie/](http://www.cgg-brussel.be/verwijzers/suicidepreventie/)

## Jongeren en problematisch druggebruik: BRU-G

CAW Brussel en CGG Brussel organiseren onder de naam BRU-G bijeenkomsten voor jongeren (tussen 14 en 18 jaar) die op een riskante of problematische manier drugs gebruiken. Deze bijeenkomsten doen hen nadenken over de gevolgen van drugsgebruik. Een vlotte overgang naar individuele hulpverlening is mogelijk.

Er kunnen 6 tot 10 jongeren deelnemen. De bijeenkomsten vinden plaats op woensdagen. Bent u jongerencoach, leerlingbegeleider, of kent u jongeren in of rond de school voor wie dit project een aanzet tot verandering kan betekenen? Spreek de jongeren hierover aan, en geef hen een kans.

CGG Brussel, deelwerking Houba  
Houba de Strooperlaan 136  
1020 Brussel  
T 02 478 90 90  
[www.cawbrussel.be/bru-g](http://www.cawbrussel.be/bru-g)  
[Preventiead@cgg-brussel.be](mailto:Preventiead@cgg-brussel.be)

---

## Huis voor Gezondheid

Het Huis voor Gezondheid is hét aanspreekpunt voor iedereen die zorg draagt of vraagt in Brussel in het Nederlands. Ook scholen kunnen een beroep doen op het Huis.

Zo is er de website [www.zorgzoeker.be](http://www.zorgzoeker.be). Daar vindt u huisartsen, verpleegkundigen, apothekers,... die u helpen in het Nederlands.

Daarnaast is er het H-team: zorgverleners die naar de klassen komen om leerlingen warm te maken voor een studie in de gezondheidszorg in Brussel. Zij komen in de derde graad ASO, BSO en TSO getuigen over de passie voor hun job. U bepaalt mee de inhoud van de sessie. Ook een inleefmoment in een ziekenhuis of in een andere zorginstelling in Brussel behoort tot de mogelijkheden.

Het V-team bestaat uit verzorgenden die naar de eerste graad BSO gaan om leerlingen warm te maken voor de richting *personenzorg* in de tweede graad. Meer informatie over de H- en V-teams vindt u op [www.h-team.be](http://www.h-team.be). U kunt bij het Huis voor Gezondheid ook terecht voor alle informatie over het Brusselse zorgnetwerk, zorgverleners, ziekenhuizen,...

Huis voor Gezondheid  
Lakensestraat 76/7  
1000 Brussel  
T 02 412 31 65  
[info@huisvoorgezondheid.be](mailto:info@huisvoorgezondheid.be)

### **GoodPlanet Brussel**

GoodPlanet Brussel is het Nederlandstalige steunpunt voor natuur- en milieueducatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Verder is er ook nog de Mundo-Bib, de onlincatalogus met een schat aan leermiddelen: pedagogische dossiers en spelmateriaal, NME-koffers en rugzakjes, dvd's en cd-roms, ... U kunt alles gratis lenen. Het materiaal wordt ook gratis opgestuurd naar de school (behalve koffers en rugzakken).

GoodPlanet  
Kris Van Ingelghem  
Edinburgstraat 26  
1050 Brussel  
T 02 893 08 09 en 0473 96 85 04  
[kris@goodplanet.be](mailto:kris@goodplanet.be)

---

### **Milieuzorg op school Brussel**

Een duurzame toekomst voor onze planeet begint met bewuste keuzes maken. Milieuzorg op School (MOS) helpt van uw school een milieuvriendelijke en duurzame leer- en leefomgeving te maken, samen met de leerlingen, het schoolteam en het netwerk van de school. MOS biedt begeleiding op maat, informatie en inspiratie en vormingen. Neem deel aan het klimaattraject van MOS en maak uw leerlingen bewust van de klimaatverandering en de impact die zij kunnen hebben op de CO2-uitstoot.

MOS Brussel  
VGC - Onderwijscentrum Brussel  
Jens Warrie  
Marcqstraat 16-18  
1000 Brussel  
T 02 210 63 90 en 0473 736 730  
[mos@vgc.be](mailto:mos@vgc.be)

### **Mondiale vorming - wereldburgerschap**

Het programma 'Kleur Bekennen' stimuleert wereldburgerschap op school door scholen inhoudelijk en financieel te ondersteunen. Het is een programma vanuit het Belgisch Ontwikkelingsagentschap Enabel dat zich richt op het basisonderwijs, het secundair en het hoger onderwijs. Via een projectoproep maken scholen kans op een subsidie en coaching. Kleur Bekennen geeft ook gratis advies en nascholingen. In de Onderwijsbibliotheek Brussel kunt u terecht voor de collectie leermiddelen van Kleur Bekennen. Of bezoek de digitale leermiddelendatabank op Klascement.

Kleur Bekennen Brussel  
VGC - Onderwijscentrum Brussel  
Marcqstraat 16-18  
1000 Brussel  
T 02 210 63 93  
[ellen.braet@vgc.be](mailto:ellen.braet@vgc.be)  
[www.kleurbekennen.be](http://www.kleurbekennen.be)

---

### **Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS)**

De afgelopen jaren richtte SVS zijn aandacht vooral op het stimuleren van de scholen om een sportieve dynamiek te creëren, via allerlei activiteiten en educatieve materialen. SVS ondersteunt scholen bij de uitbouw van een bewegings- en sportbeleid en doet dit graag in samenwerking met het CLB en de pedagogische begeleidingsdienst van uw school.

Hoe kunnen we actieve verplaatsingen naar en op de school stimuleren? Hoe integreren we het best de bewegingstussendoortjes? Hoe toveren we onze speelplaats om tot een echt spel- en sportparadijs? Voor al uw vragen rond beweging en sport voor, tijdens, tussen en na de lessen staan de SVS-schoolondersteuners voor u klaar.

Stichting Vlaamse Schoolsport  
Janseniusstraat 47  
3000 Leuven  
T 016 29 85 20  
[www.schoolsport.be](http://www.schoolsport.be)

# Vlaamse partnerorganisaties

---

## Algemeen

[www.gezondeschool.be](http://www.gezondeschool.be)  
[www.gezondleven.be](http://www.gezondleven.be)  
[www.gezondheidstest.be](http://www.gezondheidstest.be)  
[www.lne.be](http://www.lne.be)  
[www.mosvlaanderen.be](http://www.mosvlaanderen.be)  
[www.kleurbekennen.be](http://www.kleurbekennen.be)  
[www.leefmilieu.brussels](http://www.leefmilieu.brussels)  
[www.aanstokerij.be](http://www.aanstokerij.be)  
[www.gezondopvoeden.be](http://www.gezondopvoeden.be)

---

## Voeding en beweging

[www.cjasm.be/gezondsporten/](http://www.cjasm.be/gezondsporten/)  
[www.velt.be](http://www.velt.be)  
<http://werk-economie-emploi.brussels/nl/fruit>  
[www.fruit-op-school.be](http://www.fruit-op-school.be)  
[www.moev.be](http://www.moev.be)  
[www.gezondeschool.be](http://www.gezondeschool.be)  
[www.fruitrevolution.be](http://www.fruitrevolution.be)  
[www.kids.vmw.be](http://www.kids.vmw.be)  
[www.slimmezet.be](http://www.slimmezet.be)  
[www.nice-info.be](http://www.nice-info.be)  
[www.123aantafel.be](http://www.123aantafel.be)  
[www.calcimus.be](http://www.calcimus.be)

---

## Sociale vaardigheden en relaties

[www.tenz.be](http://www.tenz.be)  
[www.tumult.be](http://www.tumult.be)  
[www.desleutel.be](http://www.desleutel.be)  
[www.fitinjehoofd.be](http://www.fitinjehoofd.be)  
[www.allesoverseks.be](http://www.allesoverseks.be)  
[www.pimento.be](http://www.pimento.be)



## **Roken, alcohol en drugs**

[www.vlaanderenstoptmetroken.be](http://www.vlaanderenstoptmetroken.be)

[www.vad.be](http://www.vad.be)

[www.bekijkheteensnuchter.be](http://www.bekijkheteensnuchter.be)

[www.qualitynights.be](http://www.qualitynights.be)

[www.druglijjn.be](http://www.druglijjn.be)

[www.drugsinbeweging.be](http://www.drugsinbeweging.be)

[www.koap.be](http://www.koap.be)

[www.desleutel.be](http://www.desleutel.be)

[www.druglijjn.be/test-jezelf](http://www.druglijjn.be/test-jezelf)

[www.smartstop.be](http://www.smartstop.be)

---

## **Veiligheid**

[www.rodekruis.be](http://www.rodekruis.be)

[www.vsv.be](http://www.vsv.be)

[www.bivv.be](http://www.bivv.be)

---

## **Mondhygiëne**

[www.vvt.be](http://www.vvt.be)

[www.tandarts.be](http://www.tandarts.be)

[www.glimlachen.be](http://www.glimlachen.be)

# Notities

---

Lined area for notes, consisting of multiple horizontal dotted lines.

A series of horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended as a template for writing or drawing.

# Een gezonde levensstijl voor elke jongere



Heb je nog vragen? Neem dan contact met ons op  
T 02 563 03 75

[www.logobrussel.be](http://www.logobrussel.be)

[www.facebook.com/logobrussel](https://www.facebook.com/logobrussel)

Verantwoordelijke uitgever: Eric Verrept, leidend ambtenaar, Emile Jacqmainlaan 135, 1000 Brussel